

Πώς να υποστηρίξετε άτομα που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας

ΟΔΗΓΟΣ ΧΡΗΣΗΣ

Ο συγκεκριμένος Οδηγός Χρήσης προορίζεται για παράλληλη χρήση με τον Οδηγό Τσέπης, με στόχο την υποστήριξη των επαγγελματιών του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένων των εργαζομένων σε Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών σε όλους τους τομείς στην Ελλάδα, που λειτουργούν σε οποιοδήποτε πλαίσιο στην περιοχή τους.

Η ομάδα στόχος του Οδηγού Χρήσης είναι, μεταξύ άλλων, επαγγελματίες υγείας, κοινωνικοί λειτουργοί, διευθύντριες/-τες, συντονίστριες/-στες, επικεφαλής ομάδων, επόπτριες/-τες, και λοιποί επαγγελματίες με παρόμοιο ρόλο σε τομείς που σχετίζονται με τη διαχείριση, την επίβλεψη και την ανάπτυξη των ικανοτήτων των ομάδων που έρχονται σε επαφή με τον γενικό πληθυσμό, συμπεριλαμβανομένων των ευάλωτων ομάδων, όπως ο προσφυγικός και μεταναστευτικός πληθυσμός, καθώς και των ομάδων που υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις στην Ελλάδα. Για παράδειγμα, η/ο προϊσταμένη/ός μίας νοσηλευτικής υπηρεσίας μπορεί να χρησιμοποιήσει τον συγκεκριμένο Οδηγό Χρήσης, καθώς και τον Οδηγό Τσέπης για να ενημερώσει την ομάδα της/του σχετικά με τα όσα πρέπει να κάνει σε περίπτωση που κάποιο άτομο το οποίο έχει επιβιώσει έμφυλης βίας του αποκαλύψει ένα περιστατικό βίας κατά τη διάρκεια της άσκησης των καθηκόντων της/του στο νοσοκομείο ή σε ένα κέντρο υγείας.

Αυτός ο Οδηγός έχει σχεδιαστεί για να παρέχει βασικές οδηγίες και κατευθύνσεις σχετικά με:

1. την προετοιμασία και τη διαμόρφωση των υπηρεσιών/των προγραμμάτων/παρεμβάσεων σας και
2. την ενημέρωση της ομάδας σας σχετικά με τον τρόπο υποστήριξης των ατόμων που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας στην καθημερινή τους εργασία.

Ενθαρρύνεται η συνεργασία με κάποια/ον ειδική/ά στα θέματα της έμφυλης βίας ή και ψυχικής υγείας με σκοπό την προσαρμογή και την ενημέρωση της ομάδας σας σχετικά με τον Οδηγό Τσέπης.

Ο συγκεκριμένος οδηγός δεν αποτελεί ένα πλήρες εργαλείο παρέμβασης και ανταπόκρισης και δεν αντικαθιστά την εκπαίδευση ή και ευαισθητοποίηση επί βασικών εννοιών για τα ζητήματα της έμφυλης βίας, η οποία θα πρέπει να παρέχεται από εξειδικευμένους φορείς στον τομέα της έμφυλης βίας. Επίσης, ενώ ο Οδηγός Τσέπης χρησιμοποιεί ένα πλαίσιο Ψυχολογικών Πρώτων Βοηθειών (ΨΠΒ), δεν απαιτείται προηγούμενη γνώση ή εκπαίδευση στις ΨΠΒ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προετοιμασία: Διαμόρφωση ασφαλών υπηρεσιών /προγραμμάτων/παρεμβάσεων ..... σελίδα 2

Συμβουλές για το πώς να διαμορφώσετε τις υπηρεσίες σας/το πρόγραμμα ή την παρέμβασή σας και πώς να προετοιμάσετε το προσωπικό σας για την ασφαλή υποστήριξη των επιζώντων έμφυλης βίας.

Ενημέρωση/επιμόρφωση της ομάδας σας διάρκειας:..... σελίδα 6

→ Μισής ημέρας

→ Μίας ημέρας

Επεξήγηση των βασικών μηνυμάτων και βημάτων για την ενημέρωση των ομάδων σας σχετικά με το πώς να αλληλεπιδρούν με τα άτομα που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας, εάν τους αποκαλυφθεί κάποιο σχετικό περιστατικό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Βασικές έννοιες ..... σελίδα 10

Επεξήγηση βασικών εννοιών για την εξασφάλιση μίας επιτυχούς ενημέρωσης – επιμόρφωσης. Επιπλέον, παρέχονται σύνδεσμοι με πιο εμπειριστατωμένες πηγές για πιο σύνθετα ζητήματα, οι οποίοι συμπληρώνουν το περιεχόμενο του οδηγού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Εκπαιδευτικά εργαλεία και πρόσθετες πηγές ..... σελίδα 18

Παρέχονται ορισμένες πρόσθετες πηγές για τη δική σας ενημέρωση και επιπλέον υλικό σχετικά με τις δεξιότητες επικοινωνίας που θέτει στο επίκεντρο τα επιζήσαντα άτομα.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ:

Βασικά χαρακτηριστικά στην διαμόρφωση ασφαλών υπηρεσιών, προγραμμάτων και παρεμβάσεων

Η ασφαλής και κατάλληλη στήριξη προς τα επιζήσαντα άτομα ξεκινά με επαρκή προετοιμασία εκ μέρους των επαγγελματιών. Αν και συχνά παραβλέπετε, αυτό το βήμα είναι το πιο σημαντικό.

Ο κύριος στόχος της προετοιμασίας είναι να κατανοήσουμε ποιες είναι οι επιλογές για τα επιζήσαντα άτομα. Παρακάτω παρατίθενται όσα μπορείτε να κάνετε εσείς, ως διευθύντρια/ής, επικεφαλής, υπεύθυνη/ός ομάδας, ή ως άλλος επαγγελματίας που θα χρειαστεί να παρέμβει:

ΒΗΜΑ 1.

Διαμόρφωση ενός πλάνου

1. Προσδιορίστε πώς μπορείτε να διασυνδέσετε τα επιζήσαντα άτομα με εξειδικευμένες υπηρεσίες (π.χ. την κοινωνική υπηρεσία του Δήμου ή υπηρεσίες υγείας) για την έμφυλη βία ή/και τις γενικές υπηρεσίες που είναι διαθέσιμες στην περιοχή στην οποία δραστηριοποιήστε. Βλ. Βήμα 2.
2. Είναι σημαντικό να γνωρίζετε την εθνική νομοθεσία και τα εθνικά πρωτόκολλα για την υποχρέωση αναφοράς πληροφοριών σχετικά με περιστατικά έμφυλης βίας ή περιστατικά που αφορούν σε παιδιά και εφήβους. Απευθυνθείτε σε συναδέλφισσες/ους που μπορούν να σας παρέχουν εξειδικευμένη υποστήριξη ή λάβετε υποστήριξη από κάποιο στέλεχος του πλησιέστερου Συμβουλευτικού Κέντρου ή και της Γραμμής SOS 15900 της ΓΓΔΟΠΙΦ ώστε να λάβετε περαιτέρω κατευθύνσεις.
3. Θα πρέπει να ενημερωθείτε από το εθνικό σύστημα συντονισμού (PSEA Sub-working Group) για τις σχετικές διαδικασίες και πρωτόκολλα Πρόληψης της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης και Κακοποίησης (ΠΣΕΚ) στον ανθρωπιστικό χώρο. Η ομάδα συντονισμού ΠΣΕΚ στον τομέα παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας θα πρέπει να είναι σε θέση να παρέχει κατευθύνσεις.
4. Θα πρέπει να εγκαθιδρύσετε ασφαλή κανάλια αναφοράς για την παρενόχληση στο χώρο εργασίας, η οποία αποτελεί βέλτιστη πρακτική αλλά και νομική υποχρέωση τόσο στην Ελλάδα (Νόμος 4808/2021 για την Προστασία της Εργασίας¹) αλλά και στην Ευρώπη (ευρωπαϊκή οδηγία 2019/1937). Μέσω των καναλιών αναφοράς οι εργαζόμενες/οι

ΑΠΟΦΥΓΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗΣ ΒΛΑΒΗΣ:

Μην κοινοποιείτε πληροφορίες σχετικά με τα περιστατικά έμφυλης βίας

Ενημερώστε την ομάδα σας για την εθνική νομοθεσία σχετικά με την υποχρεωτική αναφορά περιστατικών, όπως για περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών. Για ενήλικες που σας αποκαλύπτουν κάποιο περιστατικό έμφυλης βίας, η κατεύθυνση είναι ότι δίνεται προτεραιότητα στην προστασία της ταυτότητας και της ασφάλειάς τους. Αυτό διασφαλίζεται με το να μην κοινοποιούνται προσωπικές ή ταυτοποιητικές πληροφορίες ή το ίδιο το περιστατικό σε κανέναν, χωρίς τη ρητή συναίνεση του ατόμου για κοινοποίηση πληροφοριών σχετικά με το περιστατικό ή/και την εμπειρία της/του. Τα προσωπικά στοιχεία ή τα στοιχεία ταυτοποίησης περιλαμβάνουν το όνομα της/του επιζήσασας/ωντα, τον αριθμό μητρώου ή καταγραφής για πρόσφυγες/μετανάστες, το όνομα του δράστη, την ημερομηνία γέννησης, τη διεύθυνση κατοικίας, τη διεύθυνση εργασίας, την τοποθεσία όπου πηγαίνουν τα παιδιά της/του στο σχολείο, την ακριβή ώρα και τόπο όπου συνέβη το περιστατικό κ.λπ.

¹ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. Νόμος 4808/2021 για την Προστασία της Εργασίας. Διαθέσιμο στο: https://www.kodiko.gr/nomologia/download_fek?f=fek/2021/a/fek_a_101_2021.pdf&t=2f84a444ac539a84be8e40236fb2306e

αλλά και οι εξωτερικές/οί συνεργάτιδες/ες, μπορούν να αναφέρουν ανώνυμα ή εμπιστευτικά και χωρίς τον φόβο αντιποίνων κάποιο περιστατικό παρενόχλησης ή και παράνομες συμπεριφορές που λαμβάνουν χώρα εντός του χώρου εργασίας. Συνιστάται οι εργοδότες/ες να παρέχουν στις/ους εργαζόμενες/ους πληροφορίες σχετικές με τους πιθανούς κινδύνους βίας στον εργασιακό χώρο και τα σχετικά μέτρα πρόληψης και προστασίας.

5. Καθορίστε τον τρόπο που μπορείτε να εντάξετε ή να βελτιώσετε στοιχεία περιορισμού του κινδύνου έμφυλης βίας στην υπηρεσία/ το πρόγραμμά ή την παρέμβαση σας. Για τους επαγγελματίες παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας, ανατρέξτε στην ειδική ενότητα του τομέα σας στις Οδηγίες από την Δι-ύπηρεσιακή Μόνιμη Επιτροπή για την Έμφυλη Βία (IASC) (<http://gbvguidelines.org>).
6. Εντοπίστε το πλησιέστερο σ' εσάς Συμβουλευτικό Κέντρο του Δικτύου Δομών της ΓΓΔΟΠΙΦ για επιζητήσεις έμφυλης βίας ή άλλες ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας εντός ή στο πλαίσιο λειτουργίας του οργανισμού/φορέα σας, προκειμένου να τις αξιοποιήσετε ως βασικό άξονα για την παροχή **κατευθύνσεων σχετικά με το τι να κάνετε**, σε περίπτωση που εσείς ή κάποια/ος στην ομάδα σας αντιμετωπίσει κάποιο περιστατικό έμφυλης βίας που ενδέχεται να δυσκολευτεί να διαχειριστεί και το οποίο μπορεί μεταξύ άλλων να αφορά:
  - Περιστατικό με παιδιά-επιζώντες έμφυλης βίας.
  - Περιστατικό που χρήζει άμεσης αναφοράς².
  - Περιστατικό στο οποίο η ζωή του ατόμου που έχει υποστεί βία βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο.
  - Περιστατικό στο οποίο το άτομο το ίδιο μπορεί να βλάψει τον εαυτό της/του ή τους άλλους.

2 Να έχετε γνώση της εθνικής νομοθεσίας σχετικά με τους κανόνες υποχρεωτικής αναφοράς, ιδίως στις υποθέσεις σεξουαλικής κακοποίησης και παραμέλησης παιδιών. Ανατρέξτε στο πρόσωπο αναφοράς για την προστασίας και/ή στον προϊστάμενό σας για περισσότερες πληροφορίες και κατευθύνσεις.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΝΑΜΟΝΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΠΙΖΗΣΑΝΤΑ ΑΤΟΜΑ

Υπάρχουν δημόσια νοσοκομεία που διαθέτουν μονάδες λοιμώξεων και τη δυνατότητα να παρέχουν προληπτική φαρμακευτική αγωγή (π.χ. σε περιστατικά βιασμών) για την μη μετάδοση του ιού HIV εντός 72 ωρών (3 ημέρες) και την πρόληψη ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης εντός 120 ωρών (5 ημέρες). **Είναι σημαντικό πάντοτε να γνωστοποιείτε στα επιζήσαντα άτομα τις πληροφορίες σχετικά με την διαθεσιμότητα υπηρεσιών υγείας στην περιοχή στην οποία δραστηριοποιείστε.**

Σε περιπτώσεις που δεν υφίσταται υποχρέωση αναφοράς του περιστατικού, είναι επιλογή του ατόμου που έχει επιβιώσει έμφυλης βίας να αποφασίσει, εφόσον της/του παρασχεθούν όλες οι διαθέσιμες πληροφορίες. Το βασικό όφελος από την αναζήτηση υπηρεσιών υγείας είναι η λήψη προληπτικής θεραπείας. Οι κίνδυνοι έγκεινται στα εξής: Υπάρχει ενδεχόμενο οι υπηρεσίες υγείας να μην παρέχουν διερμηνεία για πρόσφυγες και μετανάστες, στο λανθασμένο τρόπο προσέγγισης εκ μέρους των επαγγελματιών, χωρίς ενσυναίσθηση ή προκαλώντας περαιτέρω βλάβη, στη διάρκεια της εμπιστευτικότητας του περιστατικού με ενδεχόμενο τα επιζήσαντα άτομα να εκτεθούν σε περισσότερους κινδύνους και περαιτέρω ανησυχίες.

ΒΗΜΑ 2.

Να έχετε γνώση των Υφιστάμενων Υπηρεσιών

7. Απευθυνθείτε πάντα σε μια/έναν εξειδικευμέ-νη/ο επαγγελματία για θέματα έμφυλης βίας/ ψυχικής υγείας/ παιδικής προστασίας για να μάθετε ποιες υπηρεσίες είναι διαθέσιμες στην περιοχή σας. Ακόμη κι αν δεν υπάρχει στην περιοχή στην οποία δραστηριοποιήστε κάποιο Συμβουλευτικό Κέντρο του Δικτύου Δομών της ΓΓΔΟΠΙΦ για γυναίκες-επιζήσασες έμφυλης βίας, συμπεριλαμβανομένου ενός συστήματος παραπομπών ή ενός προσώπου αναφοράς για την έμφυλη βία / την ψυχική υγεία, υπάρχουν άλλες γενικές υπηρεσίες που ενδέχεται να είναι χρήσιμες και υποστηρικτικές για τα επιζήσαντα άτομα και τις ανάγκες τους (π.χ. η κοινωνική υπηρεσία του Δήμου σας).

Πηγές: Θα πρέπει να μπορείτε να απαντήσετε σε 3-4 σημαντικά ερωτήματα: **ποιος κά-νει τι, πού και πότε**, να γνωρίζετε το εθνικό πλαίσιο ανταπόκρισης για τα περιστατικά έμφυλης/ενδοοικογενειακής βίας ή τους επικεφαλής ανά τομέα καθώς και τους σχετικούς ιστοτόπους, όπως π.χ του Υπουργείου Εργασίας και της ΓΓΔΟΠΙΦ (<https://womensos.gr/>). Επίσης είναι σημαντικό να γνωρίζετε τις υφιστάμενες ομάδες συντονισμού σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο, τα κέντρα κοινότητας και τις κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων στην Ελλάδα και τις ΟΚΠ/ΜΚΟ και γυναίκειες οργανώσεις, τους τοπικούς/δημόσιους φορείς παροχής γε-

νικών υπηρεσιών καθώς και τις υπηρεσίες που παρέχονται στο Κέντρο Συντονισμού Μεταναστών και Προσφύγων (ACCMR).

8. Ελέγξτε τις δικές σας προκαταλήψεις και υποθέσεις

Οποιοδήποτε άτομο μπορεί να υποστεί έμφυλη βία, ανεξάρτητα από το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την οικογενειακή κατάσταση, την αναπηρία, την ηλικία, την εθνικότητα, την εθνότητα, τη θρησκεία, καθώς και το ποιος άσκησε βία και τη συνθήκη υπό την οποία αυτή ασκήθηκε. Ως επαγγελματίες και εργαζόμενες/οι στην πρώτη γραμμή, καθήκον μας είναι να σεβόμαστε και να προστατεύουμε τα δικαιώματα και τις ανάγκες όλων των ατόμων και να μην προβαί-νουμε σε υποθέσεις ή κρίσεις.

Συμπληρώστε το Ενημερωτικό Φυλλάδιο στον Οδηγό Τσέπης.

Αυτές είναι οι πληροφορίες που μπορούμε να μοιραστούμε με την/τον επιζήσασα/ωντα και στη συνέχεια είναι επιλογή του ατόμου να αποφασίσει εάν θέλει να έχει πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες ή όχι. (Παρέχετε πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες, τον τρόπο πρόσβασης σε αυτές και εάν είναι δυνατόν τα πρόσωπα αναφοράς).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας θα πρέπει να έχουν επικαιροποιημένες πληροφορίες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες υποστήριξης στις κοινότητες στις οποίες δραστηριοποιούνται. Είναι σημαντικό **να γνωρίζουμε ποιες υπηρεσίες είναι διαθέσιμες – και σε επίπεδο κοινότητας**. Αναζητήστε εντός του φορέα σας και της ομάδας σας τα πρόσωπα αναφοράς από τις Οργανώσεις που παρέχουν υπηρεσίες υγείας, ψυχικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, παιδικής προστασίας κτλ., που μπορούν να παρέχουν πληροφορίες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες.

Ενημέρωση της ομάδας σας

Προετοιμασία ενημερωτικών σημειωμάτων και υλικού:

1. Διαβάστε και εξοικειωθείτε με τον Οδηγό Τσέπης και το Ενημερωτικό Σημείωμα. Ενημερωθείτε για τις διαθέσιμες υπηρεσίες σε εθνικό επίπεδο και την **Γράμμη υποστήριξης SOS 15900** για την έμφυλη βία. Σε περίπτωση που εργάζεστε στην πρώτη γραμμή παρέχοντας υποστήριξη στον ανθρωπιστικό τομέα, επικοινωνήστε με την υπο-Ομάδα Εργασίας της περιοχής σας για την έμφυλη βία για τεχνική υποστήριξη και κατευθύνσεις. Εάν δεν υπάρχει μηχανισμός συντονισμού για την έμφυλη βία ή πρόσωπο αναφοράς στην περιοχή σας, απευθυνθείτε στην ανάλογη Εθνική Υπο-ομάδα Εργασίας.
2. Να έχετε μια επικαιροποιημένη λίστα με τις αρμόδιες υπηρεσίες και τα πρόσωπα αναφοράς για να τα γνωστοποιήσετε στην ομάδα σας κατά τη διάρκεια της ενημέρωσής τους.
3. Διαβάστε αναλυτικά τον παρόντα Οδηγό και, συμβουλευτείτε τις πρόσθετες πηγές που αναφέρονται στα **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ I και II** για να κατανοήσετε καλύτερα τις βασικές έννοιες της έμφυλης βίας και τις αρχές της προσέγγισης που θέτει στο επίκεντρο τα επιζήσαντα άτομα.
4. Προσδιορίστε το ποιοι θα συμμετέχουν στην εκπαίδευσή σας. Προτείνεται να συμμετέχουν το μέγιστο 25 άτομα κάθε φορά. Θα πρέπει να λάβετε υπόψη σας τα οφέλη της εργασίας σε διεπιστημονικές ομάδες, όπου οι επαγγελματίες εκπροσωπούν διαφορετικές υπηρεσίες, ενώ παράλληλα θα πρέπει να εστιάσετε στους μηχανισμούς αναφοράς που προβλέπονται στην εθνική νομοθεσία και τις υπηρεσίες που παρέχονται από το Δίκτυο Δομών της ΓΓΔΟΠΦ κ.λπ.
5. Εάν είναι ασφαλές και βοηθητικό, μπορείτε να συλλέξετε περιστατικά έμφυλης βίας (μελέτες περιπτώσεων) ώστε να αξιοποιηθούν κατά την εκπαίδευση από την εμπειρία του προσωπικού (αλλά αυστηρά με ανώνυμο τρόπο και αλλάζοντας τα στοιχεία για να διασφαλίσετε ότι δεν μπορεί να ταυτοποιηθεί η περίπτωση).
6. Προσαρμόστε την ημερήσια διάταξη στις απαιτήσεις του πλαισίου σας και των συμμετεχόντων σας, επιλέγοντας την καλύτερη μορφή επιμόρφωσης (1 επιμορφωτική συνεδρία εφάπαξ ή διαιρεμένη σε αρκετές ημέρες).
7. Προσαρμόστε τις ασκήσεις και τα φυλλάδια του Παραρτήματος II για να βεβαιωθείτε ότι είναι συναφή και κατάλληλα για το πλαίσιο/το περιβάλλον το οποίο δραστηριοποιείστε.
8. Επιλογή ημερήσιας επιμόρφωσης: Εάν είναι δυνατόν, απευθυνθείτε σε εξειδικευμένους επαγγελματίες για την έμφυλη βία στον οργανισμό/το περιβάλλον σας ή μεταξύ των συνεργατών σας για να διαμορφώσετε και να εξασκηθείτε σε μελέτες περιπτώσεων και παιχνίδια ρόλων.

Βασικά μηνύματα και διάταξη της ημερήσιας επιμόρφωσης:

Μπορείτε να προσαρμόσετε το παρακάτω υπόδειγμα ημερήσιας διάταξης της επιμόρφωσης στο πλαίσιο/περιβάλλον και στις ανάγκες της ομάδας σας. Ο ελάχιστος συνιστώμενος χρόνος για την επιμόρφωση των ομάδων σχετικά με τον Οδηγό Τσέπης είναι είτε μία ολόκληρη ημέρα εκπαίδευσης ή 7 ώρες μοιρασμένες σε διάστημα 2 ή 3 εβδομάδων και προσαρμοσμένες σε διάφορες θεματικές (εκπαίδευση στο πλαίσιο της εργασίας, καθοδήγηση-mentoring κ.λπ.). Με αυτό τον τρόπο παρέχεται ουσιαστικός χρόνος για συζήτηση και διάλογο με στόχο την καλύτερη κατανόηση των βασικών μηνυμάτων και των κατευθυντήριων αρχών. Περιλαμβάνεται επίσης υπόδειγμα ημερήσιας διάταξης μισής ημέρας, καθώς και πληροφορίες για το επιχειρησιακό περιβάλλον σε επείγουσες περιπτώσεις.

Εάν έχετε περισσότερο διαθέσιμο χρόνο, οι επιμορφωτικές συνεδρίες μπορούν να διαρκέσουν περισσότερο χρησιμοποιώντας τις πρόσθετες πηγές που παρατίθενται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην αντιμετώπιση τυχόν επιβλαβών συμπεριφορών προς τα επιζήσαντα άτομα και στη βελτίωση των δεξιοτήτων επικοινωνίας μέσω μίας προσέγγισης που θέτει τα επιζήσαντα άτομα στο επίκεντρο.

ΘΕΜΑ: Εισαγωγή

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΜΙΣΗΣ ΗΜΕΡΑΣ:
15 λεπτά

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ:
30 λεπτά

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

- Παρουσίαση των βασικών μηνυμάτων

ΕΡΓΑΛΕΙΑ & ΠΗΓΕΣ:

- Ενημερωτικό σημείωμα

ΒΑΣΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ:

- > Ο στόχος αυτής της ενημέρωσης είναι να παρασχεθούν βασικές πληροφορίες και πηγές για το πώς να βοηθήσετε κάποια/ον που σας γνωστοποιεί ότι έχει υποστεί έμφυλη βία. Οι δεξιότητες που αναπτύσσονται με την παρούσα επιμόρφωση βρίσκουν εφαρμογή σε οποιοδήποτε άτομο έχει ανάγκη, αλλά επικεντρώνομαστε ειδικά σε καταστάσεις που αφορούν περιστατικά έμφυλης βίας.
- > Μην αναζητάτε περιστατικά έμφυλης βίας. Αυτό μπορεί να προ-

καλέσει μεγαλύτερη βλάβη. Αντίθετα, θα μιλήσουμε για το πώς να ανταποκριθείτε σε περίπτωση που κάποια/ος σας πλησιάσει αναζητώντας βοήθεια.

- > Ο ρόλος σας είναι να είστε διαθέσιμες/οι να ακούσετε χωρίς να κρίνετε και να παρέχετε ακριβείς, επικαιροποιημένες πληροφορίες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες ανταπόκρισης σε περιστατικά έμφυλης βίας και να αφήνετε το επιζών άτομο να κάνει τις επιλογές του.
- > Ο ρόλος σας δεν είναι να παρέχετε εσείς απευθείας συμβουλές, να πραγματοποιήσετε συνέντευξη, να κατανοήσετε τι ακριβώς συνέβη και τις λεπτομέρειες του περιστατικού, να τους πείτε τι να κάνουν ή να τους εκφράσετε τη δική σας γνώμη.
- > Ως επαγγελματίες, καθήκον μας είναι να σεβόμαστε και να προστατεύουμε τα δικαιώματα όλων των ατόμων που βρίσκονται σε ανάγκη και να μην προβαίνουμε σε υποθέσεις ή κρίσεις.

ΘΕΜΑ: Τι είναι η Έμφυλη Βία

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΜΙΣΗΣ ΗΜΕΡΑΣ:
30 λεπτά

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ:
1 ώρα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

- Παρουσίαση των βασικών εννοιών
- Ομαδική συζήτηση και αποσαφήνιση εννοιών

ΕΡΓΑΛΕΙΑ & ΠΗΓΕΣ:

- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I Βασικές έννοιες
- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II Εκπαιδευτικά Εργαλεία και Πρόσθετες Πηγές
- Έχετε πίνακες παρουσίασης και μαρκαδόρους

ΒΑΣΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ:

- > Ορισμός της Έμφυλης βίας: είναι ένας γενικός όρος που περιλαμβάνει κάθε επιβλαβή πράξη που διαπράττεται ενάντια στη θέληση ενός προσώπου και η οποία βασίζεται στις κοινωνικά αποδιδόμενες (δηλαδή στις έμφυλες) διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών. Περιλαμβάνει πράξεις που μεταξύ άλλων προκα-

λούν σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη ή οδύνη, απειλές για τέτοιες πράξεις, εξαναγκασμό και άλλες στερήσεις της ελευθερίας. Αυτές οι πράξεις μπορούν να λάβουν χώρα δημόσια ή ιδιωτικά.

- > Τύποι Έμφυλης Βίας: σωματική, ψυχολογική, οικονομική, ενδοοικογενειακή, ή σεξουαλική. Όλα τα είδη έμφυλης βίας έχουν μακροπρόθεσμες και σοβαρές συνέπειες.
- > Επιπτώσεις της έμφυλης βίας: Η έμφυλη βία έχει συναισθηματικές, σωματικές, κοινωνικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στην υγεία. Ανταποκρινόμενες/οι στη γνωστοποίηση κάποιου περιστατικού, πρέπει να διασφαλίσουμε ότι δεν προκαλούμε περαιτέρω βλάβη εκθέτοντας τα επιζώντα άτομα σε αντίποινα από τον δράστη ή την οικογένειά του, σε στιγματισμό, σε περαιτέρω εκδήλωση/άσκηση βίας από την κοινότητα ή την οικογένειά τους, σε δευτερογενή θυματοποίηση ή κατηγορώντας το άτομο για την βία.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

- Παρουσίαση των βασικών μηνυμάτων
- Άσκηση «μύθος ή πραγματικότητα»

ΕΡΓΑΛΕΙΑ & ΠΗΓΕΣ:

- Βασικά μηνύματα του Οδηγού Τσέπης στις σελίδες 2 και 3 και 16 (για τα παιδιά)
- Παράρτημα II: Υλικό σχετικά με πρακτικές προσέγγισης με επίκεντρο το άτομο που έχει επιβιώσει έμφυλης βίας

ΒΑΣΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ:

- > Επιβεβαιώστε εκ νέου τη δέσμευση των επαγγελματιών: Όλοι οι επαγγελματίες, συμπεριλαμβανομένων αυτών που παρέχουν ανθρωπιστική βοήθεια, έχουν δεσμευτεί να παρέχουν υπηρεσίες χωρίς διακρίσεις και να υποστηρίζουν τα επιζήσαντα άτομα που έχουν ανάγκη, ανεξάρτητα από:
  - Το φύλο,
  - Τον σεξουαλικό προσανατολισμό,
  - Την ταυτότητα φύλου,
  - Την οικογενειακή κατάσταση,
  - Την αναπηρία,
  - Την ηλικία,
  - Την εθνότητα/θρησκεία,
  - Το ποιος άσκησε τη βία, και
  - Τις συνθήκες υπό τις οποίες διαπράχθηκε η βία.
- > Ο ρόλος σας είναι να είστε διαθέσιμες/οι να ακούτε χωρίς να κρίνετε και να παρέχετε ακριβείς, επικαιροποιημένες πληρο-

φορίες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες και να αφήνετε το άτομο που σας αποκαλύπτει το περιστατικό έμφυλης βίας να κάνει τις επιλογές του.

- > Ο ρόλος σας δεν είναι να παρέχετε συμβουλές, να πραγματοποιήσετε συνέντευξη, να κατανοήσετε αυτό που συνέβη και τις λεπτομέρειες, να τους πείτε τι να κάνουν ή να εκφράσετε τη δική σας γνώμη.
- > Το κάθε περιστατικό έχει διαφορετικές ανάγκες, επομένως το κλειδί είναι να ακούτε και να διασφαλίζετε ότι τα επιζήσαντα άτομα παίρνουν όλες τις αποφάσεις για τον εαυτό τους, ενώ εσείς παρέχετε πληροφορίες.
- > Υιοθετήστε μια προσέγγιση με επίκεντρο τα επιζώντα άτομα που σημαίνει ότι εφαρμόζετε:

- **Σεβασμό:** όλες οι ενέργειες γίνονται με γνώμονα το σεβασμό των επιλογών, των επιθυμιών, των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ατόμων που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας.
- **Ασφάλεια:** η ασφάλεια των ανθρώπων που σας αποκαλύπτουν περιστατικό έμφυλης βίας είναι η πρωταρχική προτεραιότητα για όλους τους φορείς.
- **Εμπιστευτικότητα:** οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν σε ποιον θέλουν ή όχι, να διηγηθούν την ιστορία τους. Τήρηση του απορρήτου σημαίνει να μην κοινοποιείται οποιαδήποτε πληροφορία ανά πάσα στιγμή σε κανέναν χωρίς την άδεια της/του επιζήσασας/ωντα.
- **Μη διάκριση:** παροχή ίση και δίκαιη μεταχείριση σε όποιο άτομο χρειάζεται βοήθεια.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

- Παρουσίαση

ΕΡΓΑΛΕΙΑ & ΠΗΓΕΣ:

- Οδηγός Τσέπης: Διάγραμμα Ροής (Δένδρο Αποφάσεων) του Οδηγού Τσέπης σελ.4 και Ενημερωτικό Φυλλάδιο σελ. 5-6

ΒΑΣΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ:

- > Παρουσιάστε τον Οδηγό Τσέπης.
- > Στην περιοχή στην οποία δραστηριοποιούμαστε, δεν υφίσταται ορισμένος φορέας που δραστηριοποιείται σε εθνικό επίπεδο ή εξειδικευμένος φορέας για την ανταπόκρισή στην έμφυλη βία που να μπορεί να παρέχει υποστήριξη και υπηρεσίες στα

επιζήσαντα άτομα (π.χ. το πλησιέστερο Συμβουλευτικό Κέντρο του Δικτύου Δομών της ΓΓΔΟΠΦ, υπηρεσίες ανταπόκρισης σε ανάλογα περιστατικά από ΜΚΟ/ΟΚΠ και Γυναικείες Οργανώσεις).

- > Ωστόσο, υπάρχουν κάποιες άλλες γενικές υπηρεσίες που μπορεί να υποστηρίξουν τις ανάγκες αυτών των περιστατικών (π.χ. η κοινωνική υπηρεσία του Δήμου σας ή υπηρεσίες υγείας).
- > Συμπληρώστε το Ενημερωτικό Φυλλάδιο στον Οδηγό Τσέπης.
- > Αυτές είναι οι πληροφορίες που μπορούμε να μοιραστούμε με την/τον επιζήσασα/ωντα και στη συνέχεια είναι επιλογή του ατόμου να αποφασίσει εάν θέλει να έχει πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες ή όχι. (Παρέχετε πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες, τον τρόπο πρόσβασης σε αυτές και εάν είναι δυνατόν τα πρόσωπα αναφοράς).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

- Παρουσίαση και ομαδική συζήτηση

ΕΡΓΑΛΕΙΑ & ΠΗΓΕΣ:

- **ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕ & ΑΚΟΥΣΤΕ «ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ ΚΑΙ ΤΙ ΝΑ ΑΠΟΦΕΥΓΕΤΕ»** σελ. 16 και 17. **Η προοπτική της/του επιζήσασα/ων**, σελ. 21. **Ενότητα «ΠΑΤΑΤΗΡΗΣΤΕ»** σελ.24. **Ενότητα «ΑΚΟΥΣΤΕ»** σελ.14. **Ενότητα «ΑΚΟΥΣΤΕ & ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΤΕ»** για τα Παιδιά σελ. 30 και 31.
- **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Ενημερωτικό υλικό για τις δεξιότητες επικοινωνίας με επίκεντρο τα άτομα τα οποία έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας.**

Ημερήσια Επιμόρφωση: Παιχνίδια ρόλων (επικοινωνήστε με την/τον ειδική/ό στα θέματα της έμφυλης βίας για να αναπτύξετε παιχνίδια ρόλων με βάση το πλαίσιο σας.

ΒΑΣΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ:

- > *Σημείωση για την/ον συντονίστρια/τη:* Εξετάστε το ενδεχόμενο να συνεργαστείτε για αυτήν την ενότητα με κάποια/ον ειδική/ό σε ζητήματα έμφυλης βίας ή ψυχικής υγείας ή παιδικής προστασίας
- > Μην αγνοείτε κανέναν που προσπαθεί να ζητήσει υποστήριξη.
- > Οι ανάγκες των ατόμων που σας αποκαλύπτουν περιστατικό έμφυλης βίας προηγούνται. Ενημερωθείτε για την υποχρεωτική αναφορά και τηρήστε το απόρρητο εφόσον είναι δυνατόν.
- > Μην προβαίνετε σε καμία τεκμηρίωση για την/τον επιζήσασα/ωντα ή το περιστατικό, δηλαδή μην γράφετε τίποτα, μην τραβάτε φωτογραφίες, μην καλείτε άτομα για ομαδική συζήτηση, μην καλείτε τα μέσα ενημέρωσης, μην κάνετε ηχογράφιση οποιασδήποτε από τις συνομιλίες στο τηλέφωνό σας ή σε άλλη συσκευή.

----> Επιτρέψτε στο άτομο να εκφράσει τα συναισθήματά της/του με όποια μορφή κι αν είναι – κάποιοι άνθρωποι είναι σιωπηλοί, άλλοι είναι θυμωμένοι και φωνάζουν, άλλοι μπορεί να κλαίνε και ούτω καθεξής. Ακούστε το άτομο και ρωτήστε πώς μπορείτε να βοηθήσετε. Μην κάνετε ερωτήσεις σχετικά με το τι συνέβη ή τις λεπτομέρειες του συμβάντος, αντίθετα τονίστε ότι είστε εκεί για να ακούσετε ό,τι θέλει να μοιραστεί η/ο επιζήσασα/ων έμφυλης βίας.

----> Εάν βρεθείτε σε κατάσταση μη ασφαλή είτε για το άτομο που σας αποκαλύπτει περιστατικό έμφυλης βίας είτε για τον εαυτό σας, αναγνωρίστε το. Μπορεί να υπάρχουν συνάδελφοι ή Συμβουλευτικά Κέντρα που μπορούν να παρέχουν περισσότερη υποστήριξη στο συγκεκριμένο περιστατικό.

----> *Σημείωση προς την/τον συντονίστρια/τή:* για τους εργαζόμενες/νους σε ανθρωπιστικές οργανώσεις, εισαγάγετε πρωτόκολλα για την Πρόληψη της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης και Κακοποίησης (ΠΣΕΚ) και άλλες σχετικές διαδικασίες και πρωτοκολλά, στο πλαίσιο εργασίας σας συμπεριλαμβανομένων των ορίων εμπιστευτικότητας, των απαιτήσεων ανταλλαγής πληροφοριών/αναφοράς περιπτώσεων ΣΕΚ και ζητημάτων που αφορούν τα παιδιά θύματα ΣΕΚ

----> **ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ**, εάν θέλετε να ζητήσετε υποστήριξη από την/την υπεύθυνη/ο σας ή άλλον φορέα, **ΠΑΝΤΟΤΕ** πρώτα να ζητάτε την άδεια από την/τον επιζήσασα/ων, ενημερώνοντάς την/τον για το άτομο το οποίο θέλετε να μιλήσετε, γιατί θέλετε να μιλήσετε μαζί της/του και ποιες πληροφορίες θα μοιραστείτε. Εάν η/ο επιζήσασα/ων δεν αισθάνεται άνετα ή αρνείται κατηγορηματικά να μοιραστείτε τις προσωπικές πληροφορίες, βοηθήστε τον επαγγελματία να χρησιμοποιήσει τα εργαλεία του Οδηγό Τσέπης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

- Παρουσίαση και ομαδική συζήτηση

ΕΡΓΑΛΕΙΑ & ΠΗΓΕΣ:

- ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ-«ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ ΚΑΙ ΤΙ ΝΑ ΑΠΟΦΕΥΓΕΤΕ» σελ. 9 και 10. Ενότητα ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ σελ.15. Ενότητα ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ για τα παιδιά σελ. 19.

ΒΑΣΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ:

- > *Σημείωση για την/τον συντονίστρια/στη*: Εξετάστε το ενδεχόμενο να συνεργαστείτε για αυτήν την ενότητα μαζί με κάποια/ον ειδική/ό για την έμφυλη βία και/ή την ψυχική Υγεία ή την παιδική προστασία.
- > Ο πρωταρχικός σας ρόλος είναι να παρέχετε πληροφορίες σχετικά με άλλες διαθέσιμες υπηρεσίες υποστήριξης, εφόσον διατίθενται στην περιοχή σας. Παρέχετε ακριβείς πληροφορίες στα επιζήσαντα άτομα σχετικά με αυτές τις υπηρεσίες ή επιλογές για να νιώσει περισσότερη άνεση η/ο επιζήσασα/ων έμφυλης βίας.
- > Είναι σημαντικό πρώτα να μοιραστείτε το πού βρίσκονται οι πλησιέστερες εξειδικευμένες υπηρεσίες ανταπόκρισης για την έμφυλη βία. Να είστε ειλικρινείς με το άτομο που σας αποκαλύπτει το περιστατικό βίας, αναγνωρίζοντας το θάρρος της/του να μοιραστεί την εμπειρία της/του μαζί σας. Εκφράστε ότι λυπάστε που δεν μπορείτε να βοηθήσετε περισσότερο και αντιμετωπίστε το άτομο με απόλυτη αξιοπρέπεια κατά τη διάρκεια της συνομιλίας σας.
- > Ολοκληρώστε τη συνομιλία με ενσυναίσθηση. Λάβετε υπόψη ότι ο ρόλος σας είναι να υποστηρίξετε την/τον επιζήσασα/ωντα στις αποφάσεις και τις επιλογές της/του, ακόμα κι αν δεν έχει ήδη αποφασίσει. Μην συμμετέχετε σε επαναλαμβανόμενες συνεδρίες ή συναντήσεις με την/τον επιζήσασα/ωντα, παρέχοντας συμβουλές ή προσπαθώντας να διαχειριστείτε την υπόθεσή της/του.
- > Αφού τελειώσετε τη συνομιλία και με την υποστήριξη του άμεσου/ης προϊσταμένης/ου ή του προσώπου αναφοράς, ακολουθήστε το πρωτόκολλο που έχετε εσωτερικά στο φορέα/υπηρεσίας σας για να μοιραστείτε πληροφορίες σχετικά με μια περίπτωση έμφυλης βίας όπως αυτή. – *Σημείωση για τον συντονίστρια/τη*: απαιτείται προετοιμασία για την παροχή λεπτομερειών.
- > Για περιπτώσεις που δεν ισχύει η υποχρεωτική αναφορά, μην κοινοποιείτε σε κανέναν πληροφορίες για την/τον επιζήσασα/ωντα ή το περιστατικό. Είναι σημαντικό να θυμάστε ότι μπορείτε να κάνετε τα πάντα σωστά, αλλά δεν πρόκειται να διορθώσετε τα βιώματα αυτού του ατόμου ή να το ανακουφίσετε από τον πόνο. Το να ακούτε τα βιώματα άλλων ανθρώπων μπορεί να σας εκθέσει στην οδυνηρή, τραυματική ή επώδυνη εμπειρία – γνωστή και ως δευτερογενές τραύμα. Σκεφτείτε πώς να φροντίσετε τον εαυτό σας, εφόσον νιώσετε αυτά τα συναισθήματα. Απευθυνθείτε στο σύστημα και το δίκτυο υποστήριξής σας για ενθάρρυνση και υποστήριξη. – *Σημείωση προς την/τον συντονίστρια/στη*: παρέχετε πληροφορίες στο προσωπικό για τις επιλογές υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένης της παροχής ενός ασφαλούς χώρου με την/τον υπεύθυνη/ο της ομάδας για να λάβουν ψυχοκοινωνική υποστήριξη.
- > Εάν ανησυχείτε για την ευημερία της/του επιζήσασα/ωντα ή εάν κάποιο άτομο έχει λάβει την κατάλληλη υποστήριξη από ορισμένο φορέα, επικοινωνήστε απευθείας με το συγκεκριμένο φορέα. ΜΗΝ απευθυνθείτε απευθείας στο άτομο που σας αποκάλυψε το περιστατικό έμφυλης βίας.
- > Δεδομένου του κύκλου της βίας, μπορεί να δείτε ξανά αυτό το άτομο ή να μάθετε ότι βίωσε ένα ακόμα περιστατικό βίας. Δεν μπορείτε να αλλάξετε τα βιώματά της/του, αλλά μπορείτε να ακούσετε χωρίς να κρίνετε, ανεξάρτητα από το αν έχετε μιλήσει από πριν ή όχι στην/στον επιζήσασα/ωντα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Βασικές έννοιες συμπεριλαμβανομένων των ορισμών της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, της Διακήρυξης και της Πλατφόρμας Δράσης του Πεκίνου και σύμφωνα με το γλωσσάρι των όρων του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων (EIGE)

Τι είναι η Έμφυλη Βία;

Η **έμφυλη βία** είναι «ένας γενικός όρος» που περιλαμβάνει κάθε επιβλαβή πράξη που διαπράττεται ενάντια στη θέληση ενός προσώπου και η οποία βασίζεται στις κοινωνικά αποδιδόμενες (δηλαδή στις έμφυλες) διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών. Περιλαμβάνει πράξεις που προκαλούν σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη ή πόνο, απειλές για τέτοιες πράξεις, εξαναγκασμό και την αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας. Αυτές οι πράξεις μπορούν να συμβούν είτε στην δημόσια ή είτε στην ιδιωτική ζωή.

Το **κοινωνικό φύλο** αναφέρεται στις κοινωνικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι οποίες μαθαίνονται. Αν και βαθιά ριζωμένες σε κάθε πολιτισμό, οι κοινωνικές διαφορές μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου και έχουν μεγάλες διαφοροποιήσεις τόσο εντός όσο και μεταξύ διαφορετικών πολιτισμικών πλαισίων. Το κοινωνικό φύλο καθορίζει τους ρόλους, τις ευθύνες, τις ευκαιρίες, τα προνόμια, τις προσδοκίες και τους περιορισμούς για την έκφραση των κοινωνικών φύλων.

Παραδείγματα παραγόντων που συμβάλλουν στην εκδήλωση περιστατικών Έμφυλης Βίας κατά τη διάρκεια περιστατικών έκτακτης ανάγκης ή εκτοπισμού:

- Νέες απειλές/μορφές έμφυλης βίας που σχετίζονται με συγκρούσεις.
- Έλλειψη ιδιωτικότητας, συνωστισμός και έλλειψη ασφαλούς πρόσβασης για την κάλυψη βασικών αναγκών.
- Ο σχεδιασμός ανθρωπιστικής βοήθειας αυξάνει ή εισάγει νέους κινδύνους έμφυλης βίας.
- Διαχωρισμός από τα μέλη της οικογένειας, έλλειψη εγγράφων, διακρίσεις κατά την καταγραφή τους.
- Διάλυση προστατευτικών κοινωνικών μηχανισμών και κανόνων ρύθμισης της συμπεριφοράς.
- Αυξημένη ευαλωτότητα και εξάρτηση, εκμετάλλευση.
- Εισαγωγή νέων δυναμικών ισχύος, παράλληλα με τους ανθρωπιστικούς φορείς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Βασικές έννοιες — συνέχεια

Ποια είναι τα αίτια της έμφυλης βίας; Ποιοι παράγοντες συμβάλλουν στην έμφυλη βία;

Η έμφυλη βία προκαλείται από την ανισότητα των φύλων και την κατάχρηση εξουσίας. Οποιοσδήποτε μπορεί να βιώσει έμφυλη βία, συμπεριλαμβανομένων των ΛΟΑΤΚΙΑ+ ατόμων, όπως για παράδειγμα η σεξουαλική βία ενάντια ανδρών και αγοριών. Την ίδια στιγμή, οι γυναίκες και τα κορίτσια υφίστανται δυσανάλογα τη βία από τους άνδρες. Το φύλο του δράστη και του θύματος είναι κομβικής σημασίας όχι μόνο για τα κίνητρα της βίας, αλλά και για τους τρόπους με τους οποίους η κοινωνία συγχωρεί ή ανταποκρίνεται στη βία.

Το πρόβλημα της έμφυλης βίας επιδεινώνεται από τους παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτό. Οι παράγοντες που συμβάλλουν στην έμφυλη βία ποικίλλουν ανάλογα με το περιβάλλον, τον εκάστοτε πληθυσμό και τον τύπο της βίας. Υπάρχουν πολλές καταστάσεις που επιδεινώνουν την έμφυλη βία, ειδικά σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, όπως μια πανδημία. Ακόμα κι έτσι, αυτά τα παραδείγματα υπογραμμίζουν τη σημασία της αντιμετώπισης της έμφυλης βίας μέσω ευρέων παρεμβάσεων που στοχεύουν σε ποικίλους διαφορετικούς κινδύνους.

Ποιες είναι οι μορφές έμφυλης βίας;

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ

Κάθε μη συναινετική σεξουαλική πράξη ή απόπειρα για πράξη σεξουαλικής φύσης κατά προσώπου χωρίς την ελεύθερη συναίνεσή του/της, ανεξάρτητα από τη σχέση μεταξύ δράστη και θύματος, σε οποιονδήποτε χώρο, συμπεριλαμβανομένων, αλλά όχι μόνο, του σπιτιού και του χώρου εργασίας.

ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ

Άσκησης άμεσης και παράνομης σωματικής βίας η οποία μπορεί να προκαλέσει σωματική βλάβη και η οποία συχνά συνδέεται με σεξουαλική και ψυχολογική βία. Συνεπάγεται τραύματα, απελπισία και προβλήματα υγείας. Περιλαμβάνει επίσης τη βία η οποία έχει ως αποτέλεσμα τον θάνατο του θύματος. Πρόκειται για φαινόμενο με ισχυρή έμφυλη διάσταση καθώς οι γυναίκες σε υψηλά ποσοστά κινδυνεύουν να υποστούν σωματική βία τόσο στην ιδιωτική όσο και στη δημόσια σφαίρα της ζωής.

Η βία κατά των γυναικών **περιλαμβάνει**, αλλά δεν περιορίζεται, σωματική, σεξουαλική, οικονομική και ψυχολογική βία:

- α) που συμβαίνει στην **οικογένεια** (π.χ. συζυγικός βιασμός, σεξουαλική κακοποίηση των κοριτσιών, και άλλες παραδοσιακές πρακτικές κ.ο.κ.),
- β) που συμβαίνει στην **ευρύτερη κοινότητα** (π.χ. βιασμός, σεξουαλική κακοποίηση, σεξουαλική παρενόχληση και εκφοβισμός στην εργασία, σε εκπαιδευτικά ιδρύματα κ.α., παράνομη διακίνηση και εμπορία με σκοπό τη σεξουαλική-οικονομική εκμετάλλευση, καταναγκαστική πορνεία κ.λπ.),
- γ) που **διαπράττεται ή παραβλέπεται από την Πολιτεία** (παρ. 113).

Επιπλέον, πράξεις βίας περιλαμβάνουν την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών σε

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΑ

Εκ προθέσεως συμπεριφορά η οποία πλήττει σοβαρά την ψυχολογική ακεραιότητα ενός ατόμου, μέσω καταναγκασμού ή απειλών. Το σημαντικό χαρακτηριστικό της είναι ένα καταχρηστικό πρότυπο συμπεριφοράς που εφαρμόζεται με την πάροδο του χρόνου εντός ή εκτός της οικογένειας. Δεν επηρεάζει μόνο την ψυχική υγεία των ανθρώπων, συχνότερα γυναικών και κοριτσιών, και τα κοινωνικά τους δίκτυα, αλλά τους στερεί επίσης τις ευκαιρίες για μελλοντική προσωπική, κοινωνική και οικονομική εξέλιξη. Στα παραδείγματα ψυχολογικής βίας συμπεριλαμβάνονται πράξεις, όπως η κοινωνική απομόνωση, οι λεκτικές επιθέσεις, οι απειλές, ο εκφοβισμός, ο έλεγχος, η παρενόχληση ή η επίμονη παρακολούθηση, οι προσβολές, η ταπείνωση και η δυσφήμιση.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΙΑ

Η βία που διαπράττεται με μη σωματικό τρόπο ή ενσωματώνεται σε νόμους και πολιτικές που αρνούνται στις γυναίκες και στα κορίτσια και σε άλλες ευάλωτες ομάδες την πρόσβαση σε εισόδημα/κέρδη, οικονομικές υπηρεσίες, περιουσιακά στοιχεία και κοινωνικές ευκαιρίες ανέλιξης. Ορισμένα παραδείγματα: (1) διακρίσεις και/ή άρνηση ευκαιριών, υπηρεσιών ή πόρων, (2) άρνηση πρόσβασης στην εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη ή την αμειβόμενη απασχόληση και/ή (3) άρνηση δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Μέλη της οικογένειας, μέλη της κοινότητας, η κοινωνία, τα ιδρύματα και οι οργανώσεις μπορούν να διαπράξουν αυτό το είδος βίας.

ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΟΙ ΤΥΠΟΙ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ

Έμφυλη βία στο διαδίκτυο (Cyber violence)

Πρόκειται για βία που βασίζεται στο φύλο και διαπράττεται μέσω της ηλεκτρονικής επικοινωνίας στον κυβερνοχώρο. Αν και η διαδικτυακή βία μπορεί να επηρεάσει τόσο τις γυναίκες όσο και τους άνδρες, οι γυναίκες και τα κορίτσια αντιμετωπίζουν διαφορετικές και πιο τραυματικές μορφές βίας στο κυβερνοχώρο. Υπάρχουν διάφορες μορφές διαδικτυακής βίας εναντίον γυναικών και κοριτσιών, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, της διαδικτυακής παρενόχλησης, της διαδικτυακής παρακολούθησης, της μη συναινετικής πορνογραφίας και της εκδικητικής πορνογραφίας.

καταστάσεις ένοπλων συγκρούσεων (π.χ. δολοφονίες, συστηματικοί βιασμοί, σεξουαλική δουλεία, εξαναγκαστική εγκυμοσύνη κ.λπ.) (παρ. 114) ή/και πράξεις όπως: η εξαναγκαστική στείρωση και άμβλωση, η καταναγκαστική χρήση αντισυλληπτικών κ.λπ.

Αναγνωρίζεται ότι **ορισμένες ομάδες γυναικών**, όπως για παράδειγμα οι γυναίκες που ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες, οι πρόσφυγες, οι μετανάστριες, οι γυναίκες σε φτώχεια σύμφωνα με τη Διακήρυξη και την Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου που ζουν σε αγροτικές ή απομακρυσμένες κοινότητες, οι γυναίκες σε συνθήκες φτώχειας, οι γυναίκες σε ιδρύματα ή κρατητήρια, τα κορίτσια, οι γυναίκες με αναπηρίες, οι ηλικιωμένες ή και οι γυναίκες που ζουν σε καταστάσεις ένοπλων συγκρούσεων, είναι ιδιαίτερος ευάλωτες στη βία (παρ. 114).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Βασικές έννοιες – συνέχεια

Προστασία από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση (ΠΣΕΚ)

Η προστασία από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για την αναφορά στα μέτρα που λαμβάνονται για την προστασία ευάλωτων ατόμων από την σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση σε οποιοδήποτε πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των ατόμων από την σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση από ανθρωπιστικούς φορείς και αντίστοιχο προσωπικό, συμπεριλαμβανομένων των εργαζομένων στην ανθρωπιστική βοήθεια, εθελοντών, προσωπικού ασφαλείας, εργολάβων, προσωπικού των Ηνωμένων Εθνών, ειρηνευτικών δυνάμεων, προμηθευτών αγαθών και φορέως παροχής υπηρεσιών για ανθρωπιστικούς σκοπούς κτλ.

Ποιες είναι οι επιπτώσεις της έμφυλης βίας;

Η έμφυλη βία επηρεάζει σοβαρά την άμεση σεξουαλική, σωματική και ψυχολογική υγεία των ατόμων και συμβάλλει σε μεγαλύτερο κίνδυνο μελλοντικών προβλημάτων υγείας. Η έμφυλη βία είναι μια απειλητική για τη ζωή εμπειρία, και μερικές πιθανές συνέπειες μπορεί να περιλαμβάνουν:

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΗ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ	ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ
Σωματική βλάβη	Κατάθλιψη και θλίψη	Ενοχοποίηση των θυμάτων
Αναπηρία	Φόβος και άγχος	Στιγματισμός
Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, συμπεριλαμβανομένου του HIV/AIDS	Αυτοκατηγορία, ενοχή και ντροπή	Απόρριψη και απομόνωση από την οικογένεια ή/και την κοινότητα
Ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη	Επαναληπτική βίωση του τραύματος, αναδρομές	Εξαναγκασμός σε γάμο, αναγκαστική στείρωση
Μη ασφαλής διακοπή κύησης/ αποβολή	Αποφυγή συγκεκριμένων χώρων ή καταστάσεων, απομόνωση	Μειωμένη ικανότητα/συνεισφορά στο εισόδημα
Συρίγγιο των γεννητικών οργάνων	Θυμός	Κίνδυνος αυξημένης φτώχειας
Χρόνιος πόνος	Δυσκολία συγκέντρωσης ή ανάκλησης	Κίνδυνος εκ νέου θυματοποίησης
Διαταραχές ύπνου και πρόσληψης τροφής	Αυτοτραυματισμός	Θάνατος/εγκλήματα τιμής
Θάνατος, συμπεριλαμβανομένης της αυτοκτονίας	Αυτοκτονικές σκέψεις/ ενέργειες	

Είναι χρήσιμο να κατανοήσουμε τις πιθανές συνέπειες της έμφυλης βίας που μπορεί να επηρεάσουν τη συμπεριφορά και τις επιλογές ενός ατόμου που έχει επιβιώσει έμφυλης βίας. Είναι επίσης σημαντικό να αποφευχθεί η περαιτέρω βλάβη ενισχύοντας τυχόν αρνητικές συνέπειες, για παράδειγμα κατηγορώντας τα άτομα για τη βία που βίωσαν ή υποβιβάζοντας τις αντιδράσεις τους.

Τέλος, οι κοινωνικές συνέπειες για τα επιζώντα άτομα είναι ένας από τους κύριους λόγους για τους οποίους πρέπει να διασφαλίσουμε την εμπιστευτικότητα. Οι κοινωνικές συνέπειες κάνουν τα επιζήσαντα άτομα να μην αναζητούν βοήθεια καθώς ανησυχούν ότι θα το μάθουν όλοι στην οικογένεια τους ή την κοινότητα τους. Όσο περισσότερη εμπιστοσύνη αναπτύσσετε τονίζοντας και διατηρώντας την εμπιστευτικότητα, τόσο περισσότερο τα επιζώντα άτομα θα σας εμπιστευτούν και θα έρχονται σε εσάς για βοήθεια.

Ποιες είναι οι επιπτώσεις της έμφυλης βίας;

Λόγω των ποικίλων συνεπειών της έμφυλης βίας που αναφέρονται παραπάνω, τα περισσότερα επιζώντα άτομα έχουν πολλαπλές και διαφορετικές ανάγκες. Δεν αντιδρούν όλοι οι άνθρωποι με τον ίδιο τρόπο ή δεν έχουν τις ίδιες ανάγκες, επομένως το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνετε είναι να ΑΚΟΥΣΕΤΕ και να ρωτήσετε τι χρειάζεται το άτομο που σας αποκαλύπτει το περιστατικό έμφυλης βίας αντί να κάνετε υποθέσεις σχετικά με το ποιες είναι οι πιο επείγουσες ανάγκες της/του. Τα επιζώντα άτομα έχουν επίσης ανάγκη να τα πιστεύουν και να μην κατηγορούνται για τη βία που έχουν υποστεί, προκειμένου να δημιουργηθεί μία σχέση εμπιστοσύνης και να διασφαλιστεί ότι αισθάνονται άνετα να έρθουν να ζητήσουν βοήθεια.

Η σωματική και συναισθηματική ασφάλεια των επιζώντων προσώπων, και η δική σας, θα πρέπει να είναι η πρώτη σας προτεραιότητα κάθε φορά που σας αποκαλύπτεται μια περίπτωση έμφυλης βίας. Το εθνικό Δίκτυο Δομών ανταπόκρισης στην έμφυλη βία της ΓΓΔΟΠΙΦ και οι διαθέσιμες υπηρεσίες υγείας μπορεί μερικές φορές να βοηθήσουν στον περιορισμό ορισμένων από τις σωματικές συνέπειες της έμφυλης βίας, αλλά οι ψυχολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις είναι συχνά πιο δύσκολο να αντιμετωπιστούν. Ανατρέξτε στον Οδηγό Τσέπης για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης των ατόμων που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας.

Για συμβουλές σχετικά με το πώς να διασφαλίσετε τη συναισθηματική ασφάλεια, ανατρέξτε στη λίστα του Οδηγού Τσέπης σχετικά με το «τι να κάνετε, τι να αποφεύγετε, τι να πείτε».

Ποιες είναι οι βασικές κατευθυντήριες αρχές για να διασφαλίσουμε ότι δεν θα προκαλέσουμε περαιτέρω βλάβη στα άτομα που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας;

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ:

Η ασφάλεια αναφέρεται τόσο στη σωματική ασφάλεια όσο και στην ασφάλεια από πρόκληση βλάβης, καθώς και σε μια αίσθηση ψυχολογικής και συναισθηματικής ασφάλειας για τα επιζήσαντα άτομα. Είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες ασφάλειας και προστασίας κάθε ατόμου που έχει υποστεί έμφυλη βία, των μελών της οικογένειάς του και όσων του παρέχουν φροντίδα και υποστήριξη. Τα άτομα που αποκαλύπτουν κάποιο περιστατικό έμφυλης βίας μπορεί να διατρέχουν υψηλό κίνδυνο περαιτέρω βίας, σεξουαλικής και άλλης μορφής, από τους ίδιους τους δράστες και από άτομα που προστατεύουν τους δράστες (και τα μέλη της οικογένειάς τους λόγω της έννοιας της οικογενειακής τιμής).

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ:

Η εμπιστευτικότητα αναφέρεται στο δικαίωμα ενός ατόμου να διατηρεί την ιδιωτικότητα των πληροφοριών της/του, εκτός εάν ζητήσει ρητά το αντίθετο. Η εμπιστευτικότητα προάγει την ασφάλεια, την εμπιστοσύνη και την ενδυνάμωση. Κατά περίπτωση, η τήρηση του απορρήτου σημαίνει ότι δεν αποκαλύπτεται καμία πληροφορία ανά πάσα στιγμή σε οποιοδήποτε χωρίς την **συναίνεση μετά από ενημέρωση** της/του επιζήσασας/ων. Η έλλειψη εμπιστευτικότητας μπορεί να θέσει το ίδιο το άτομο που έχει επιβιώσει έμφυλης βίας και άλλους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων στους οποίους έχει αποκαλύψει το περιστατικό, σε κίνδυνο περαιτέρω βλάβης.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗ:

Όλοι όσοι έρχονται σε επαφή με επιζήσαντα άτομα έχουν ρόλο στην αποκατάσταση της αξιοπρέπειας και της αυτοδιάθεσης που τους έχουν αφαιρεθεί λόγω της βίας. Για παράδειγμα, οι επιζώσες έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν σε ποιον/α επιθυμούν να μιλήσουν και σε ποιες υπηρεσίες θέλουν να έχουν πρόσβαση. Το άτομο που σας αποκαλύπτει κάποιο περιστατικό έμφυλης βίας είναι πρωταρχικής σημασίας και ο ρόλος των επαγγελματιών με τους οποίους έρχονται σε επαφή είναι να παρέχουν πληροφορίες που μπορεί να χρησιμοποιήσει για να επιλέξουν την πορεία τους προς την ανάκαμψη. Η έλλειψη σεβασμού της αξιοπρέπειας, των επιθυμιών και των δικαιωμάτων τους μπορεί να επιδεινώσει το αίσθημα αδυναμίας και ντροπής που νιώθουν, να μειώσει την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων και να προκαλέσει εκ νέου θυματοποίηση και περαιτέρω βλάβη.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΜΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ:

Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα να λαμβάνει την καλύτερη δυνατή υποστήριξη, χωρίς διακρίσεις λόγω φύλου, ηλικίας, αναπηρίας, φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων, σεξουαλικού προσανατολισμού ή κοινωνικής τάξης.

Για περισσότερες πληροφορίες και για μια βαθύτερη κατανόηση αυτών των βασικών εννοιών, συμβουλευτείτε τους παρακάτω ιστοτόπους:

- Ιστότοπος της ΓΓΔΟΠΦ (Ελληνικά, Αγγλικά): <https://womensos.gr/>, www.isotita.gr/
- Ιστότοπος με τις τοποθεσίες από τα Συμβουλευτικά Κέντρα του Δικτύου Δομών της ΓΓΔΟΠΦ. Διαθέσιμο στο: https://womensos.gr/symvouleutika_kentra_ota-2/
- Ιστότοπος του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων για τη Βία κατά των γυναικών και την εξουσιαστική βία (Ελληνικά): <https://metoogreece.gr/>
- Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Ελληνικά & Αγγλικά): <https://www.kethi.gr/>
- Το Κέντρο Συντονισμού του Δήμου Αθηναίων για θέματα Μεταναστών και Προσφύγων (ACCMR), χαρτογράφηση υπηρεσιών και πρωτοβουλιών με στόχο τη σωστή ενημέρωση όσων δουλεύουν μαζί με τους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Διαθέσιμο στο: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1fCtXP-93Xn24WRz7P5gJmxAznZP8RIYh/edit#gid=1861367124&fv_id=704938465
- Ιστότοπος της UNICEF Ελλάδα: <https://www.unicef.org/greece/>
- AGORA, Το διαδικτυακό μάθημα Πρόληψης της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης και Κακοποίησης (PSEA). Διαθέσιμο στο: <https://agora.unwomen.org/course/info.php?id=33359>
- Κατευθυντήριες γραμμές για την έμφυλη βία (Αγγλικά, Αραβικά, Γαλλικά, Ισπανικά). Διαθέσιμο στο: <http://gbvguidelines.org/en/home/>
- Δίκτυο Φορέων Ανταπόκρισης στην έμφυλη βία: <http://gbvresponders.org/response/core-concepts/>
- Ειδική Ομάδα Δράσης για την Προστασία από την σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση: <http://www.pseataaskforce.org/>
- Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/44615/1/9789241548205_eng.pdf
- Ηνωμένα Έθνη (1995), Πλατφόρμα Δράσης, Τέταρτη Παγκόσμια Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τις Γυναίκες, Πεκίνο, Κίνα - Σεπτέμβριος 1995, text at: <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/violence.htm>
- Γλωσσάρι όρων του EIGE για τις μορφές βίας κατά των γυναικών. Διαθέσιμο στο: <https://eige.europa.eu/thesaurus/overview>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: Πρόσθετες πηγές

Πρόσθετες πηγές:

Ενημερώνουμε συνεχώς τον κατάλογο των διαθέσιμων πηγών στην ιστοσελίδα μας για τον Οδηγό Τσέπης www.gbvguidelines.org. Έχετε κάποια πηγή να μοιραστείτε; Στείλτε μας email στη διεύθυνση info@isotita.gr

ΤΟΜΕΑΣ/ΘΕΜΑ	ΠΟΡΟΣ	ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
Κατευθυντήριες γραμμές για την έμφυλη βία από την Διυπηρεσιακή Μόνιμη Επιτροπή Για την Έμφυλη Βία (IASC)	Εκπαιδευτικό υλικό σε Αγγλικά, Αραβικά, Γαλλικά και Ισπανικά	https://gbvguidelines.org/en/training/ https://gbvguidelines.org/en/
Βιοπορισμός	Εργαλείο CLARA (Cohort Livelihoods and Risk Analysis)	https://www.womensrefugeecommission.org/empower/resources/1231-clara-tool
Στέγαση	Εγχειρίδιο για την έμφυλη βία της Συντονιστικής Ομάδας Ανθρωπιστικών Οργανισμών για τη Στέγαση (Shelter Cluster's GBV Constant Companion)	https://www.sheltercluster.org/gbv
Κατοικία, Γη και Ιδιοκτησία	Εξασφάλιση Κατοικιών, Γης και Ιδιοκτησίας για τις γυναίκες από το Νορβηγικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (NRC)	http://womenshlp.nrc.no/
Ψυχική υγεία και ψυχοκοινωνική υποστήριξη	Κατευθύνσεις του ΠΟΥ σχετικά με τις Πρώτες Ψυχολογικές Βοήθειες	http://www.who.int/mental_health/publications/guide_field_workers/en/
	Δίκτυο ψυχικής υγείας και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης	https://www.mhpss.net/

Δεξιότητες επικοινωνίας στο πλαίσιο της προσέγγισης που θέτει στο επίκεντρο τα άτομα που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας

Γλώσσα του σώματος

Η γλώσσα του σώματος είναι τα μηνύματα που στέλνουμε με το πρόσωπό μας και το σώμα μας. Αυτό περιλαμβάνει το πώς/πού καθόμαστε με τον κόσμο – το περιβάλλον που δημιουργούμε. Στα αγγλικά, χρησιμοποιούμε το ακρώνυμο SOLER για να αναφερθούμε στους τρόπους υιοθέτησης μιας καλής γλώσσας του σώματος με σκοπό την υποστήριξη των ατόμων που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας.

- **Αμεσότητα:** Αυτό σημαίνει ότι καθόμαστε απέναντι από την/τον επιζήσασα/ωντα, αντικρίζοντάς την/τον.
- **Άνοιγμα:** Αυτό σημαίνει ότι δεν βάζουμε τίποτα ανάμεσα σε εμάς. Όχι τραπέζια, όχι αντικείμενα. Ο χώρος ανάμεσα σε εσάς και την/τον επιζήσασα/ωντα είναι ανοιχτός.
- **Κλίση:** Αυτό σημαίνει ότι κλίνουμε προς την/τον επιζήσασα/ωντα. Αυτό βοηθά το άτομο να καταλάβει ότι μας ενδιαφέρει αυτό που λέει και ότι θέλουμε να μείνουμε εκεί και να ακούσουμε.
- **Οπτική Επαφή:** Αυτό σημαίνει ότι διατηρούμε ανά πάσα στιγμή οπτική επαφή με το άτομο που μας αποκαλύπτει το περιστατικό έμφυλης βίας (εκτός εάν θεωρείται πολιτισμικά ακατάλληλο).
- **Χαλάρωση:** Αυτό σημαίνει ότι καθόμαστε σε μια χαλαρή καθιστή θέση. Δεν σημαίνει ότι χυνόμαστε στην καρέκλα μας και δείχνουμε προχειρότητα, αλλά δεν θέλουμε να καθόμαστε άκαμπτοι και σφιγμένοι. Θέλουμε να είμαστε άνετοι, ώστε το άτομο απέναντι μας να νιώθει άνετα και χαλαρά.

(συνεχίζεται)

Προφορικά μηνύματα

Τα λεκτικά μηνύματα είναι αυτό που λέμε ή το περιεχόμενο της συνομιλίας. Ακολουθώντας τον ρυθμό της/του επιζήσασα/ων, η χρήση της ίδιας γλώσσας με την ίδια και οι απλές εξηγήσεις είναι το κλειδί για να διασφαλιστεί ότι το άτομο αισθάνεται ασφάλεια και άνεση να μοιραστεί την εμπειρία του. Είναι επίσης καλό να μάθουμε να μένουμε σιωπηλοί/ες και να δίνουμε χρόνο στην/στον επιζήσασα/ων να σκεφτεί και να επεξεργαστεί τα συναισθήματά της/του, αν και αυτό μπορεί να είναι πολύ δύσκολο για κάποιους από εμάς.

Δεξιότητες Ενεργητικής Ακρόασης

- **Χρησιμοποιήστε** ερωτήσεις ανοιχτού τύπου για να καταλάβετε πραγματικά πώς σκέφτεται και πώς αισθάνεται η/ο επιζήσασα/ων.
- **Παραφράστε** και συνοψίστε (*«Για να δω αν κατάλαβα τι μου έχεις πει μέχρι τώρα»*).
- **Αντικατοπτρίστε** περιεχόμενο ή/και συναίσθημα (*«Μοιάζει να φοβηθήκατε πολύ τη στιγμή που φώναξε και σήκωσε τη γροθιά του»*). Αντικατοπτρίστε πώς νιώθει και σκέφτεται η/ο επιζήσασα/ων, ώστε να μπορεί να το δει σαν να κοιτά στον καθρέφτη. Βοηθήστε τη/τον να δει την κατάστασή της/του και τις επιλογές της/του πιο καθαρά. Βοηθήστε την/τον να συγκεντρωθεί.

Επικύρωση και κανονικοποίηση

- Το καλύτερο που μπορούμε να κάνουμε είναι να κατανοήσουμε και να αναγνωρίσουμε τι νιώθουν τα άτομα που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας — και να τα κάνουμε να νιώθουν φυσιολογικά. Για παράδειγμα, εάν μια επιζώσα αρχίσει να κλαίει, μπορούμε να πούμε: **«Έχετε κάθε δικαίωμα να είστε αναστατωμένη και λυπημένη. Δεν πειράζει αν κλάψετε εδώ. Θα είμαι μαζί σας και μπορούμε να μιλήσουμε όταν είστε έτοιμη»**.
- Επειδή θέλουμε τα επιζώντα άτομα να αισθανθούν καλύτερα, το ένστικτό μας μπορεί να είναι να πούμε στο άτομο να ΜΗΝ δείξει τα συναισθήματά του ή να μειώσει την εμπειρία του, όπως **«Μη φοβάσαι»**, **«Μην κλαις»**, **«Δεν είναι τόσο κακό όσο φαίνεται»**, **«Όλα θα πάνε καλά»**, όμως θέλουμε να ενημερώσουμε την/τον επιζήσασα/ωντα ότι έχουν μια φυσιολογική αντίδραση σε ένα μη φυσιολογικό γεγονός. Αυτό μπορεί να μας κάνει αισθανόμενα άβολα — να πρέπει να καθίσουμε με κάποια/ κάποιον που κλαίει, που είναι θυμωμένη/ός ή καταθλιπτική/ος — αλλά το να είμαστε πραγματικοί αρωγοί σημαίνει ότι της/του επιτρέπουμε να νιώσει αυτό που έχει ανάγκη το άτομο να νιώσει.
- Αντί να λέμε στα επιζώντα άτομα τι να ΜΗΝ νιώθουν, θα πρέπει να επικυρώσουμε τα συναισθήματά τους και να τα κανονικοποιήσουμε.

Οι θεραπευτικές δηλώσεις είναι εκείνες που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι επαγγελματίες προς ένα άτομο το οποίο έχει επιβιώσει έμφυλης βίας, αμέσως αφού διηγηθεί τι συνέβη και καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας παροχής υποστήριξης, προκειμένου να προωθήσουν τη θεραπεία και την αποκατάστασή του.

- > «Σε πιστεύω»
- > «Χαίρομαι που μου το είπες»
- > «Λυπάμαι για αυτό που σου συνέβη»
- > «Δεν φταις εσύ»
- > «Είσαι πολύ γενναία/γενναίος που μιλάς μαζί μου»

Μηνύματα συμπεριφοράς

Τα μηνύματα συμπεριφοράς είναι αυτό που κάνουμε. Είναι σημαντικό να δίνετε πληροφορίες, ΟΧΙ συμβουλές.

Το να δίνεις συμβουλές σημαίνει να λες σε ένα άτομο για το τι πιστεύεις ότι πρέπει να κάνει και πώς πιστεύεις ότι πρέπει να το κάνει. Σε περιπτώσεις έμφυλης βίας, η παροχή συμβουλών δεν είναι χρήσιμη για να βοηθήσετε και αυτό επειδή δεν γνωρίζετε εάν δίνετε τις σωστές συμβουλές. Ως επαγγελματίες υποστήριξης, δεν πρέπει ποτέ να δίνουμε συμβουλές σε άτομα τα οποία έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας.

Το να δίνεις πληροφορίες σημαίνει να εξηγείς γεγονότα σε κάποιον, ώστε να μπορεί να λάβει μια τεκμηριωμένη απόφαση σχετικά με το τι να κάνει. Σε περιπτώσεις έμφυλης βίας, η παροχή πληροφοριών είναι χρήσιμη επειδή δίνει τη δυνατότητα στα επιζήσαντα άτομα να έχουν τον έλεγχο των επιλογών τους και δείχνει ότι σέβεστε τις απόψεις και την κρίση τους.

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟ:

Συμπεριφορές με βάση την προσέγγιση με επίκεντρο τα άτομα που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας

Τα επιζήσαντα άτομα δεν είναι ποτέ υπεύθυνα για τη βία που βιώνουν. Η χρήση βίας είναι πάντα επιλογή των δραστών. Αυτή είναι μια βασική πεποίθηση για τη διασφάλιση της ασφάλειας και της ανάκαμψης των ατόμων που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας και την αποφυγή πρόκλησης περαιτέρω βλάβης.

Όλες και όλοι οι έχουμε τις δικές μας στάσεις και πεποιθήσεις και χωρίς να το γνωρίζουμε ορισμένες από αυτές τις στάσεις μπορεί να είναι επιβλαβείς για τα επιζώντα άτομα. Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε και να αρχίσουμε να αμφισβητούμε τις στάσεις μας.

Οι κατηγορίες που απευθύνονται προς τα επιζώντα άτομα είναι κάτι κοινό σε πολλές κοινότητες και είναι κάτι που πρέπει να προσπαθήσουμε ενεργά να το αποφεύγουμε καθώς και να το αντιμετωπίζουμε στην επαφή μας με τα άτομα που μας αποκαλύπτουν κάποιο περιστατικό/α έμφυλης βίας. Η προσέγγιση με επίκεντρο την/τον επιζήσαντα/ώντα έχει ως συνέπεια να προάγουμε το συμφέρον τους, διασφαλίζοντας ότι όλη η υποστήριξη βασίζεται σε αυτό που θέλουν και στις ανάγκες τους και όχι στη δική μας γνώμη σχετικά με το τι θέλει και χρειάζεται το άτομο που σας αποκαλύπτει περιστατικό/α έμφυλης βίας.

ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ	ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ
Εάν οι γυναίκες ή τα κορίτσια που συμπεριφέρονται ανάρμοστα βιαστούν, είναι δικό τους λάθος.	Ο βιασμός είναι μια επιλογή που γίνεται από τον δράστη για να χρησιμοποιήσει την ισχύ του πάνω σε άλλο άτομο. Δεν φταίνε ποτέ οι επιζώσες. Για τις πράξεις έμφυλης βίας πάντοτε φταίει ο δράστης.
Εάν ένα άτομο το οποίο έχει επιβιώσει έμφυλη βία δεν μπορεί να απαντήσει στις ερωτήσεις που τίθενται κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, σημαίνει ότι κατασκευάζει το περιστατικό.	Το ψυχικό και σωματικό τραύμα μπορεί να οδηγήσει τα επιζήσαντα άτομο σε σύγχυση και έτσι να μην μπορούν να απαντήσουν σε ερωτήσεις σχετικά με το συμβάν.
Μια γυναίκα προκαλεί τη βία του συζύγου της εξαιτίας της δικής της συμπεριφοράς.	Η βία είναι επιλογή του δράστη και η χρήση της σε διαπροσωπικές σχέσεις δεν δικαιολογείται ποτέ.
Κάποιος που αναγκάζει κάποιον άλλο να κάνει σεξ είναι απλώς κάποιος που δεν μπορεί να ελέγξει τη σεξουαλική του επιθυμία.	Οι περισσότεροι βιαστές υποκινούνται από την ισχύ, τον θυμό και τον έλεγχο και όχι από την επιθυμία να κάνουν σεξ. Οι άνδρες μπορούν να ελέγξουν τις σεξουαλικές τους ορμές. Οι περισσότεροι βιασμοί είναι προαποφασισμένοι — ο δράστης έχει τον έλεγχο όταν βιάζει.

**ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ
ΚΑΙ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ****ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ
ΚΑΙ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ**

Η βία μεταξύ συντρόφων /ενδοοικογενειακή βία είναι οικογενειακή υπόθεση και πρέπει να αντιμετωπίζεται εντός της οικογένειας.

Η βία μεταξύ συντρόφων θα πρέπει να αποτελεί σημαντικό μέλημα ασφάλειας και υγείας για μια κοινότητα και διώκεται ποινικά σε πολλές χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας. Χιλιάδες γυναίκες δολοφονούνται κάθε χρόνο στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας. Τα επιζήσαντα άτομα ενδοοικογενειακής βίας χρειάζονται κρατική υποστήριξη και υποστήριξη στο πλαίσιο της κοινότητας.

Οι περισσότεροι άνδρες χτυπούν τις γυναίκες τους μόνο αφού έχουν πει ή έχουν κάνει χρήση ναρκωτικών.

Τα ναρκωτικά και το αλκοόλ μπορεί να είναι παράγοντες που συμβάλλουν στην έμφυλη βία. Ωστόσο, από μόνη της η επιλογή χρήσης βίας, ισχύος και ελέγχου από τον δράστη είναι η αιτία της έμφυλης βίας. Δεν χτυπούν τη γυναίκα τους όλοι οι άνδρες που πίνουν ή κάνουν χρήση ναρκωτικών. Οι άνδρες που κάνουν χρήση αλκοόλ και ναρκωτικών επιλέγουν ποιον χτυπούν, επομένως επιλέγουν το άτομο προς το οποίο θα είναι βίαιοι.

Τα επιζήσαντα άτομα πρέπει πάντα να αναφέρουν την υπόθεσή τους στην αστυνομία ή σε άλλες δικαστικές αρχές.

Τα άτομα που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας θα πρέπει να μπορούν να επιλέξουν ποιος θα γνωρίζει για την περίπτωσή τους.

Ένας άντρας δεν μπορεί να βιάσει τη γυναίκα του.

Οι γυναίκες πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνούν με τους σεξουαλικούς συντρόφους τους όταν θέλουν ή δεν θέλουν να κάνουν σεξ. Στην Ελλάδα ο συζυγικός βιασμός είναι έγκλημα και μάλιστα σοβαρό κακούργημα, που τιμωρείται αυστηρά με κάθειρξη. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 336 παρ. 1 του Ποινικού Κώδικα, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 8 παρ. 1 του Ν. 3500/2006 ΦΕΚ 232/Α/24-10-2006. Επιπλέον, ο Ν. 4538/2018 «Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης» κύρωσε τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας εισήγαγε μια πολύ σημαντική διάταξη για τις γυναίκες πρόσφυγες και μετανάστριες οι οποίες μπορούν να καταγγέλλουν κάποιο περιστατικό/α έμφυλης βίας ακόμη και αν δεν βρίσκονται νόμιμα στην Ελλάδα. Σημαντικές επίσης τροποποιήσεις έχουν επέλθει τόσο στον Ν. 3500/2006 όσο και στον Ποινικό Κώδικα. Οι νόμοι 4619/2019 (Α' 95) και 4855/2021 (Α' 215), εισήγαγαν διατάξεις για τα διάφορα είδη έμφυλης βίας (σεξουαλική, σωματική, συναισθηματική) με αποτέλεσμα να επέλθουν οι σχετικές τροποποιήσεις στον ΠΚ

Είναι δουλειά του/ης εργαζόμενου/ης να διακρίβώσει εάν ένα το άτομο που του αποκαλύπτει κάποιο περιστατικό/α έμφυλης βίας λέει την αλήθεια.

Είναι δουλειά των εργαζομένων να στηρίζουν τα άτομα που έχουν επιβιώσει έμφυλης βίας και να τα πιστέψουν.

Οι γυναίκες βιάζονται επειδή φορούν λάθος ρούχα ή πηγαίνουν σε λάθος μέρη.

Οι βιαστές αναζητούν θύματα που πιστεύουν ότι είναι ευάλωτα, όχι άτομα που ντύνονται με ιδιαίτερο τρόπο. Κανένα άτομο, όποια και αν είναι η συμπεριφορά του, δεν «αξίζει» να βιαστεί.

(συνεχίζεται)

ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ	ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ
Οι γυναίκες συχνά λένε ψέματα ότι έχουν βιαστεί.	Παγκόσμια έρευνα έδειξε ότι, όπως συμβαίνει με την καταγγελία άλλων σοβαρών εγκλημάτων, ένα πολύ χαμηλό ποσοστό αναφορών βιασμού καταγγέλλεται ψευδώς. Αυτό το ποσοστό είναι το ίδιο με άλλα σοβαρά εγκλήματα βίας.
Ο βιασμός συμβαίνει μόνο έξω, τη νύχτα όταν το άτομο είναι μόνο του.	Ο βιασμός μπορεί να συμβεί και συμβαίνει οποτεδήποτε και οπουδήποτε. Πολλοί βιασμοί συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της ημέρας και στα σπίτια των θυμάτων, π.χ. κορίτσια και γυναίκες με αναπηρία μπορούν να βιαστούν όταν μένουν μόνες στο σπίτι. Επιπλέον, συχνά οι γυναίκες ή τα κορίτσια γνωρίζουν τον δράστη (τον πατριό τους, τον θείο τους κ.λπ.) Αυτοί οι βιασμοί συχνά διαπράττονται στο σπίτι.
Εάν κάποιος δεν «αντισταθεί», τότε δεν έχει βιαστεί πραγματικά.	Ο βιασμός είναι εν δυνάμει επικίνδυνος για τη ζωή. Οτιδήποτε κάνει ένα άτομο για να επιβιώσει από την επίθεση είναι η κατάλληλη ενέργεια. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει το να μην αντισταθεί, λόγω φόβου.
Εάν το άτομο που αποκαλύπτει κάποιο περιστατικό/α έμφυλης βίας δεν παρουσιάζει σωματικά τραύματα από τον βιασμό, τότε δεν βιάστηκε.	Οι επιζώσες/ώντες βιασμού ενδέχεται να μην παρουσιάζουν φυσικά σημάδια από την επίθεση.
Η αιμομιξία (βιασμός ή σεξουαλική κακοποίηση από μέλη της οικογένειας) είναι σπάνια.	Η αιμομιξία είναι συνηθισμένη και συμβαίνει σε κάθε κοινότητα.
Η σεξουαλική επίθεση συνήθως συμβαίνει μεταξύ αγνώστων.	Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, πάνω από το 80% των ατόμων που έχουν αποκαλύψει περιστατικό/α βιασμού γνωρίζουν τους δράστες. Ο βιαστής μπορεί να είναι συγγενής, φίλος, συνάδελφος, σύντροφος ή άλλος γνωστός.
Οι γυναίκες που εμπλέκονται στο εμπόριο του σεξ δεν μπορούν να βιαστούν.	Οι γυναίκες που εμπλέκονται στο εμπόριο του σεξ (sex working) είναι ακόμη πιο εκτεθειμένες και υφίστανται βιασμό και άλλες μορφές έμφυλης βίας περισσότερο από άλλες γυναίκες.
Τα επιζήσαντα άτομα δεν πρέπει να πολυσκέφτεται τη βία που έχει βιώσει. Θα πρέπει να το «ξεχάσουν».	Τα άτομα στα οποία δεν επιτρέπεται να μιλήσουν για τη βία που έχουν βιώσει, δυσκολεύονται πολύ περισσότερο να ανακάμψουν από αυτήν. Σε όλα αυτά τα άτομα θα πρέπει να δίνεται η ευκαιρία να μιλήσουν για την επίθεση την οποία δέχονται από τους δράστες που βρίσκονται κοντά τους, εάν φυσικά το επιθυμούν.

